

Særskilt språkopplæring for elever fra Ukraina i private skoler

Vi har fått spørsmål fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark om midlertidige regler som åpner for å fatte vedtak om innføringstilbud uten samtykke.

TOLKNINGSUTTALELSE | 14.08.2023

Gjelder

- [Opplæringslova - § 2-8 Særskild språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar](#)
- [Privatskolelova - § 3-5 Særskild språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar](#)

Statsforvalteren i Troms og Finnmark skriver bl.a.:

«Vi lander derfor på at dersom eleven skal ha særskilt språkopplæring etter privatskoleloven § 3-5 og opplæringsloven 2-8 er det kommunen som fatter vedtak og kan benytte seg av åpningen for å bruke innføringstilbud uten samtykke. Dersom eleven velger å være elev ved Tromsø internasjonale skole uten vedtak om særskilt språkopplæring, kan ikke kommunen nekte eleven dette og påtvinge et tilbud om særskilt språkopplæring i et kommunalt innføringstilbud. Vi kan derfor ikke se at kommunen kan nekte nyankomne Ukrainere å gå på en IB-skole, dersom de blir tatt inn der, ettersom de ved disse skolene ikke gis særskilt språkopplæring etter privatskoleloven § 3-5 eller opplæringsloven § 2-8.»

I vårt svar datert 15.05.2023 besvarer vi spørsmålet om inntak av en elev til en internasjonal skole:

«Det stemmer, slik dere skriver, at internasjonale skoler ikke er omfattet av privatskolelovens regler om særskilt språkopplæring, og at elever som tas inn ved slike skoler inn ikke vil ha rett til særskilt språkopplæring. At en elev ville hatt rett til særskilt språkopplæring ved en annen skole er ikke til

hinder for at eleven kan starte på en internasjonale skole. En elev som blir tatt inn på en privatskole oppfyller plikten sin til grunnskoleopplæring (privatskoleloven §3-2). Vi er enig i deres vurdering om at eleven kan søke om inntak ved den internasjonale skolen. For de øvrige privatskolene (privatskoler som ikke er internasjonale skoler eller norske skoler i utlandet) vil det være reglene i privatskoleloven §3-5 som gjelder.»

Vi viser videre til telefonsamtale der det framgikk at det også er uklarhet rundt innføringstilbud for elever ved øvrige private skoler, og den midlertidige bestemmelsen i opplæringsloven § 2-8 om unntak fra krav om samtykke.

Vårt svar

Den midlertidige bestemmelsen i opplæringsloven § 2-8 innebærer at kravet til samtykke ikke gjelder dersom et særskilt organisert tilbud er nødvendig for å gi nyankomne elever et forsvarlig opplæringstilbud i en situasjon der det kommer svært mange fordrevne fra Ukraina. Dersom den private skolen ønsker å tilby innføringstilbud med opplæring i egen gruppe for slike elever, vil et unntak fra samtykke gjelde etter disse midlertidige reglene. De midlertidige reglene åpner ikke for at kommunen kan avgjøre at en elev ikke kan tas inn som elev i en privat skole, eller at en elev ikke kan få særskilt språkopplæring ved den private skolen.

Privatskoler, godkjent etter privatskoleloven, er åpne for alle som fyller kravene for inntak i offentlige skoler. Elever fra Ukraina som oppfyller kravene om inntak i offentlige skoler, kan også tas inn ved en privatskole. En elev som er tatt inn på en privatskole oppfyller plikten sin til grunnskoleopplæring (privatskoleloven § 3-2). For elever i privatskoler vil det være reglene i privatskoleloven § 3-5 om særskilt språkopplæring som gjelder. Det er kommunen som etter disse reglene fatter vedtaket om særskilt språkopplæring. Et slik vedtak må ta hensyn til at vedkommende er elev ved den private skolen.

Mer om regelverket

Minoritetsspråklige elever i privatskoler har de samme rettighetene til særskilt språkopplæring som elever i offentlige skoler, jf. privatskoleloven § 3-5. Videre kan private skoler organisere særskilte opplæringstilbud for nyankomne elever i egne grupper eller klasser når kommunen eller fylkeskommunen har gjort vedtak om slik organisering og om at privatskolen kan gi et slikt tilbud.

Privatskoler som vil gi enkeltelever slikt opplæringstilbud, må gi kommunen eller fylkeskommunen den informasjonen som er nødvendig for å opplyse saken, før den gjør vedtak etter opplæringsloven § 2-8 femte ledd eller § 3-12 femte ledd. Bestemmelsen er omtalt i Prop.84 L (2011–2012) punkt 5.4.7.

I Prop.84 L (2011–2012), står det i merknaden til denne bestemmelsen at:

«[...]Nytt femte ledd gir dei private skolane høve til å organisere opplæringa av nykomne elevar frå

språklege minoritetar i eigne grupper eller klassar. Den private skolen blir ikkje pålagt å tilby slike tilbod, men kan sjølv vurdere å setje dette i gang. For at private skolar skal kunne gi innføringstilbod til elevane, er det likevel sett som vilkår at kommunen/fylkeskommunen fastset i vedtaket at den private skolen kan gi eit slikt opplæringstilbod. Elevane har ikkje rett til å få innføringstilbod. Formålet med innføringstilbod er å lære elevane norsk så raskt som mogleg, for at dei skal kunne få utbytte av ordinær opplæring.

Ein privat skole som ønskjer å gi innføringstilbod, må sørge for at kommunen/fylkeskommunen har tilstrekkeleg informasjon om korleis tilbodet skal organiserast, for ei vurdering av kvifor dette er rekna for å vere til beste for eleven, og ei vurdering av kor lenge eit slikt særskilt tilbod bør givast. Vidare sørger den private skolen for å gi kommunen/fylkeskommunen ei vurdering av kva for avvik frå læreplanverket som er nødvendige for å vareta dei behov eleven har. Det er viktig at kommunen/fylkeskommunen har den informasjonen som er nødvendig for å opplyse saka så godt som mogleg før det blir gjort vedtak om særskilt opplæringstilbod etter privatskolelova § 3-5, jf. opplæringslova §§ 2-8 femte ledd eller 3-12 femte ledd. Eleven/dei føresette må samtykkje til eit slikt vedtak. Departementet reknar med at det vil vere praktisk at skolen innhentar samtykke i samband med å gi kommunen den nødvendige informasjon for å få saka godt opplyst. Dersom eleven/dei føresette ikkje samtykkjer, vil det ikkje vere behov for at kommunen/fylkeskommunen skal gjere eit slikt vedtak.

Sjå merknadene til opplæringslova §§ 2-8 og 3-12»

Etter de ordinære reglene kreves det samtykke fra elev eller foresatte før det fattes vedtak om at eleven skal gå i innføringstilbud ved en privatskole, jf. privatskoleloven § 3-5 med henvisning til opplæringsloven § 2-8 femte ledd og § 3-12 femte ledd. Det er unntaket fra dette samtykket som er fastsatt i midlertidig bestemmelse i opplæringsloven. Bestemmelsene om det midlertidige unntaket er omtalt i Prop.90 L (2022–2023), og i punkt 11.5.1.3 framgår det bl.a. følgende av departementets vurdering:

«... Departementet foreslår å forlenge det midlertidige unntaket fra kravet til samtykke for innføringstilbud i opplæringsloven §§ 2-8 og 3-12. Dette innebærer at særskilt organisert tilbud for nyankomne i egne grupper, klasser eller skoler kan gjøres obligatorisk. Dette gir fleksibilitet og forutberegnelighet for kommunene. [...]

Vedtaket om opplæring i et innføringstilbud kan bare fattes dersom det regnes for å være det beste for eleven. Departementet foreslår fortsatt ikke å endre på dette. Kommunen og fylkeskommunen må derfor vurdere elevens beste før det treffes vedtak om at en elev skal få opplæringen sin i et innføringstilbud.

Hensynet til integrering skal veie tungt dersom eleven allerede har bodd i Norge en stund. I vurderingen skal det også legges vekt på elevens muligheter til å få utbytte av opplæringen dersom eleven ikke går i innføringstilbud. Vurderingen av elevens beste må fremgå av vedtaket om opplæring i innføringstilbud, jf. Prop.84 L (2011–2012) punkt 9.1 merknaden til § 2-8. For å kunne ivareta elevens

beste er det viktig at eleven får nødvendig informasjon og mulighet til å si sin mening.

Departementet foreslår ikke endringer i at elever bare skal gå i innføringstilbud frem til de kan godt nok norsk til å følge ordinær opplæring, og at det bare kan fattes vedtak om innføringstilbud for den enkelte eleven for ett år om gangen. At vedtak bare kan gjøres for ett år om gangen, innebærer at kommunen må vurdere på nytt hva som er til beste for eleven etter ett år i innføringstilbudet, jf. Prop.84 L (2011– 2012) punkt 9.1 i merknaden til § 2-8.

Unntaket fra kravet til samtykke skal fortsatt bare gjelde i tilfeller der slik opplæring er nødvendig for at kommunen/fylkeskommunen skal kunne gi nyankomne elever et forsvarlig opplæringstilbud i en situasjon der det kommer svært mange fordrevne fra Ukraina.»